

บันทึก

เรื่อง อำนาจของเจ้าพนักงานในการเข้าและค้นเคหสถาน (อำนาจของตำรวจ
ในการเข้าและค้นเคหสถานร่วมกับเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตามมาตรา ๑๔
แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน
ป.ป.ส.) ได้มีหนังสือ ที่ นร ๑๑๐๖(๑)/๕๑๕๙ ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๒๗ ถึงสำนักงาน
คณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า เนื่องจากการปราบปรามยาเสพติดโดยเจ้าพนักงานตาม
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ (เจ้าพนักงาน ป.ป.ส.) ในบางกรณี
จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากตำรวจในการค้นและการจับกุม ซึ่งได้รับความร่วมมือด้วยดี
ตลอดมา แต่ตำรวจผู้ให้ความร่วมมือต้องประสบปัญหาด้านกฎหมายว่ามีอำนาจเข้าและค้น
เคหสถานร่วมกับเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ในฐานะผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้โดยชอบหรือไม่ ซึ่งเป็นเหตุให้ตำรวจซึ่งอยู่ในฐานะจะให้ความ
ร่วมมือได้เกรงว่าจะถูกฟ้องดำเนินคดี อันเป็นอุปสรรคต่อการปราบปรามยาเสพติด

เพื่อให้ได้ข้อยุติในเรื่องนี้ สำนักงาน ป.ป.ส.จึงได้เสนอปัญหานี้ต่อคณะกรรมการ
ที่ปรึกษากฎหมายของ ป.ป.ส.เพื่อพิจารณา คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาแล้วมีความเห็นว่า ตาม
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ ไม่ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองหรือ
ให้อำนาจแก่บุคคลอื่นที่ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ หรือให้
อำนาจแก่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส.เพื่อขอให้บุคคลอื่นช่วยเหลือได้โดยชอบ อำนาจค้นของเจ้า
พนักงาน ป.ป.ส.เป็นอำนาจตามกฎหมายเฉพาะ มิใช่อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา การที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ในการค้นก็มีใช้
เป็นการจัดการตามหมายค้น และเจ้าพนักงานดังกล่าวก็มีใช้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจค้น นอกจากนี้
ในเรื่องการค้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้บัญญัติให้เจ้าพนักงานมีอำนาจขอ
ความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้เคียงได้เช่นเดียวกับการจับ แสดงว่ากฎหมายไม่ประสงค์ให้ขอ
ความช่วยเหลือได้

คณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายของ ป.ป.ส.จึงเห็นว่า บุคคลอื่นที่ไม่มีอำนาจ
หน้าที่ตามกฎหมายย่อมไม่มีอำนาจช่วยเหลือเจ้าพนักงานได้โดยชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าผู้ช่วย
เหลือนั้นจะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
หรือไม่ก็ตาม การขอความร่วมมือจากตำรวจจึงต้องจำกัดอยู่ภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ตาม
กฎหมายดังกล่าว

สำนักงาน ป.ป.ส.ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า จำเป็นต้องกำหนดหลักการให้ความ
คุ้มครองแก่ตำรวจผู้ให้ความร่วมมือไว้ในกฎหมาย และได้เสนอหลักการต่อคณะกรรมการยกร่าง
กฎหมายปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดแต่คณะอนุกรรมการฯ เห็นควรให้

หาหรือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาก่อนว่า ในกรณีที่ไม่มีหมายค้น ตำรวจซึ่งให้ความช่วยเหลือแก่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส.โดยเข้าและค้นเคหสถานร่วมกับเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.จะมีอำนาจเข้าและค้นเคหสถานได้โดยชอบด้วยกฎหมายฉบับใดหรือไม่ สำนักงาน ป.ป.ส.จึงขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นในปัญหาดังกล่าว

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวและฟังคำชี้แจงจากผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงาน ป.ป.ส.) และผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมตำรวจ) แล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ปัญหานี้สำนักงาน ป.ป.ส.ได้หาหรือกรมตำรวจแล้ว กรมตำรวจเห็นว่า มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ เป็นบทบัญญัติพิเศษที่ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานป.ป.ส.โดยเฉพาะในการเข้าตรวจค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น ซึ่งแตกต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไป การที่ตำรวจจะเข้าไปร่วมตรวจค้นกับเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ในกรณีที่ไม่มีหมายค้นและมีใช้กรณีที่จะเข้าตรวจค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นแล้ว ตำรวจย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและอาจต้องรับผิดชอบทางอาญานับกรุกได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามมาตรา ๓๒^๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑ ได้บัญญัติรับรองเสรีภาพในเคหสถานของบุคคลไว้ว่า การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานนั้นจะกระทำได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมาย และเมื่อพิจารณามาตรา ๑๔^๒ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

^๑มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองก็ดี การตรวจค้นเคหสถานก็ดี จะกระทำได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

^๒มาตรา ๑๔ เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ให้กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจค้น ยึดหรืออายัดยาเสพติดที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือจับกุมบุคคลใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ในกรณีที่มิเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติดซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือบุคคลที่จะถูกจับได้หลบซ่อนอยู่ในเคหสถานหรือสถานที่นั้น ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันที ยาเสพติดนั้นจะถูกโยกย้ายหรือบุคคลที่หลบซ่อนอยู่จะหลบหนี ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตกได้

(๒) ค้นเคหสถาน สถานที่หรือบุคคลใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า มียาเสพติดซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยึดหรืออายัดยาเสพติดหรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐาน

พ.ศ.๒๕๑๙ ซึ่งได้บัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวที่จะเข้าไปในเคหสถานหรือค้นเคหสถานเพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้ระบุตัวบุคคลที่จะมีอำนาจดำเนินการดังกล่าวไว้โดยชัดแจ้ง คือ กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการและเจ้าพนักงานซึ่งเลขาธิการแต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติและมีอำนาจหน้าที่ตามที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ป.ป.ส.เท่านั้น และมีได้บัญญัติให้อำนาจบุคคลดังกล่าวที่จะขอให้บุคคลอื่นช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ของตนได้

อำนาจในการเข้าไปในเคหสถานและการค้นเคหสถานของเจ้าพนักงานป.ป.ส. ตามมาตรา ๑๔ (๑) และ (๒) ดังกล่าวนั้น เป็นอำนาจที่กำหนดไว้จำกัด เพราะความในวรรคสองของมาตรา ๑๔ ได้บัญญัติให้เลขาธิการด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ส.เป็นผู้พิจารณาว่าจะให้เจ้าพนักงานตำแหน่งใดและระดับใดมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้เพียงใด โดยให้ทำเป็นเอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัวเจ้าพนักงานผู้ได้รับมอบหมายนั้น และในการปฏิบัติหน้าที่เจ้าพนักงานจะต้องแสดงเอกสารนั้นต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง ในการดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติด เจ้าพนักงานดังกล่าวจึงมีอำนาจจำกัดตามที่เลขาธิการกำหนด และภายใต้หลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๔ ดังกล่าว

ส่วนอำนาจของตำรวจในการเข้าและค้นเคหสถานนั้น มาตรา ๙๑ ถึงมาตรา ๑๐๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่าจะกระทำได้เพียงใด กล่าวคือ ถ้าเป็นการค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น ตำรวจจะเป็นผู้ค้นได้เฉพาะในกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา ๙๒^๓ (๑) ถึง (๕) เท่านั้น หรือถ้าเป็นการค้นในที่สาธารณะ ตำรวจอาจค้นได้เมื่อมี

เจ้าพนักงานตำแหน่งใดและระดับใด จะมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ให้เป็นไปตามที่เลขาธิการกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ โดยทำเอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัวพนักงานผู้ได้รับมอบหมายนั้น

เจ้าพนักงานผู้ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องแสดงเอกสารมอบหมายนั้นต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

^๓มาตรา ๙๒ ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีต่อไปนี้

- (๑) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน
- (๒) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน
- (๓) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น
- (๔) เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าสิ่งของที่ได้นำโดยการกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายเสียก่อน

(๕) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา ๗๘

เหตุอันควรสงสัยว่า ผู้นั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมิใช่เป็นความผิด (มาตรา ๙๓)^๔ และถ้าเป็นตำรวจชั้นผู้ใหญ่ทำการค้นด้วยตนเองก็อาจทำได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นในเมื่อเป็นกรณีที่อาจออกหมายค้นหรือค้นได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา ๙๒ วรรคสอง) ดังนั้น ถ้ากรณีเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว ตำรวจย่อมมีอำนาจที่จะเข้าไปหรือค้นเคหสถานได้ โดยอาศัยอำนาจของตนเองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่ต้องเป็นการใช้อำนาจตามหลักเกณฑ์ที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้เท่านั้น

ส่วนตำรวจจะกระทำการในฐานะผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.ได้เพียงใดนั้น เนื่องจากมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้ระบุตัวบุคคลที่จะมีอำนาจดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดไว้โดยชัดแจ้ง คือ กรรมการ เลขาธิการรองเลขาธิการ และเจ้าพนักงานซึ่งได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายดังกล่าวเท่านั้น และมีได้บัญญัติให้อำนาจบุคคลดังกล่าวที่จะขอให้บุคคลอื่นช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ตำรวจจึงไม่มีอำนาจเข้าช่วยเหลือบุคคลดังกล่าวในการปฏิบัติหน้าที่ได้

สำหรับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๒๗ ซึ่งข้อ ๖^๕ กำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ในการจับกุมหรือตรวจค้นในคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น เป็นเพียงระเบียบที่นายกรัฐมนตรีออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔^๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ และด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี แต่มาตรา ๑๔ เพียงแต่บัญญัติให้อำนาจนายกรัฐมนตรีออกระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติเท่านั้น และไม่มีบทมาตราใดในพระราชบัญญัตินี้ที่กำหนดให้อำนาจนายกรัฐมนตรีออกระเบียบกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. เกี่ยวกับการเข้าและค้นเคหสถานได้ ระเบียบดังกล่าวจึงไม่อาจใช้บังคับแทนกฎหมายได้ ในกรณีตามปัญหาที่หารือนี้ หากสำนักงาน ป.ป.ส. ประสงค์จะให้ความคุ้มครองแก่ตำรวจที่ได้ช่วยปฏิบัติงานดังกล่าว ก็อาจกระทำได้ โดยแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานตามมาตรา ๓^๗

เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ค้นด้วยตนเองไม่ต้องมีหมายค้นก็ได้ แต่ต้องเป็นในกรณีที่อาจออกหมายค้นหรือค้นได้ตามประมวลกฎหมายนี้

“มาตรา ๙๓ ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณะ เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นในเมื่อมีเหตุอันสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมิใช่เป็นความผิด

“ข้อ ๖ เมื่อได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจให้ความร่วมมือในการจับกุมหรือตรวจค้นในคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

“มาตรา ๑๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกข้อบังคับหรือระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

๑ล๑

๑ล๑

“เจ้าพนักงาน” หมายความว่า ผู้ซึ่งเลขาธิการแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ แต่เนื่องจากการแต่งตั้งให้เป็น
เจ้าพนักงาน จะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๑๔ คือ เลขธิการด้วยความเห็นชอบของ
คณะกรรมการ ป.ป.ส.จะต้องกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ได้รับแต่งตั้งและทำเอกสารมอบหมายให้
ไว้ประจำตัวบุคคลนั้น และในการปฏิบัติหน้าที่ บุคคลนั้นต้องแสดงเอกสารนั้นต่อบุคคลที่
เกี่ยวข้องซึ่งเห็นได้ว่าต้องเป็นการแต่งตั้งเป็นรายบุคคลย่อมไม่สมประสงค์ตามความต้องการของ
สำนักงาน ป.ป.ส.ตามที่หารือมา ทางที่เหมาะสมนั้นน่าจะดำเนินการแก้ไขกฎหมายตามความดำริ
ของสำนักงาน ป.ป.ส.

(ลงชื่อ) อมร จันทรมบูรณ์

(นายอมร จันทรมบูรณ์)

เลขธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรกฎาคม ๒๕๒๗